

PORADNIK JĘZYKOWY DLA UCZNIĄ

LISTOPAD

Błędy leksykalne – dotyczą niewłaściwego użycia wyrazu w kontekście innych słów, np. *zaadaptować zamiast zaadaptować strych na mieszkanie.*

W edycji listopadowej poradnika poznacie najczęściej popełniane błędy leksykalne, które dotyczą:

- ❖ - używania wyrazów niezgodnie z ich znaczeniem, np. *Ornitolog bada życie owadów.* (poprawnie: *Entomolog bada życie owadów.*)
- ❖ - używania wyrazów w niewłaściwym znaczeniu, np. *dokładnie* w znaczeniu *właśnie tak*.
- ❖ - zastosowania w zdaniu niepoprawnego wyrażenia, w którym wyraz podrzędny powtarza niepotrzebnie treść wyrazu nadrzędnego, np. *cofnąć się do tyłu* (poprawnie: *cofnąć się*).
- ❖ - Tego typu błędy nazywamy pleonazmami.

-Pleonazmami są także formy stopnia wyższego przymiotników, niepotrzebnie uzupełnione przysłówkiem *bardziej*, np. *bardziej miłszy*. (poprawnie: *miłszy*)

- Poprawa pleonazmów polega na usunięciu zbędnych składników, a pozostawienie nadrzędnych, znaczących elementów wypowiedzi, np.

- * *wrócić z powrotem* (poprawnie: *wrócić*)
- * *przychylna aprobata* (poprawnie: *aprobata*)
- * *ściśle sprecyzować* (poprawnie: *sprecyzować*)
- * *zabić na śmierć* (poprawnie: *zabić*)
- * *aforystyczne sentencje* (poprawnie: *sentencje*)
- * *ubogi żebrak* (poprawnie: *żebrak*)
- * *inauguracja otwarcia* (poprawnie: *inauguracja*)
- * *baczna czujność* (poprawnie: *czujność*)
- * *potencjalne możliwości* (poprawnie: *możliwości*.)
- * *nadal kontynuować* (poprawnie: *kontynuować lub robić coś dalej*)
- * *poprawić się na lepsze* (poprawnie: *poprawić się lub zmienić się na lepsze*)
- * *przez długi okres czasu* (poprawnie: *przez długi okres lub przez długi czas*)
- * *wrócić z powrotem* (poprawnie: *wrócić lub przyjechać/przyjechać z powrotem*)
- * *podskoczyć do góry* (poprawnie: *podskoczyć*; ale –uwaga!- *skoczyć do góry* już nie jest błędem, można przecież skoczyć w dół.)

Zapamiętaj: *W dniu dzisiejszym* (poprawnie: *dzisiaj albo na dzisiaj*)

Klasyczny pleonazm, czyli językowe „masło maślane”. Obie części wypowiedzi – „dniu” oraz „dzisiejszym” – niosą tę samą treść. Błąd często spotykany w oficjalnych pismach urzędowych i prawnych.

np.

- *Stan oszczędności na dzień dzisiejszy*. (poprawnie: *Aktualny stan oszczędności*.)

- *Prognoza pogody na dzień dzisiejszy*. (poprawnie: *Prognoza pogody na dziś*.)

❖ użycia w wypowiedzi takich składników, które powodują wyrażenie tej samej myśli dwa lub więcej razy, np. *poprawa i polepszenie zdrowia, wziąć odwet i rewanż, ranga i znaczenie społeczne*. Tego typu błędy to tautologia.

- Poprawa tautologii polega na pozostawieniu w wypowiedzi minimalnej liczby wyrazów potrzebnych do wyrażenia danej treści, np.

* *względy gospodarcze i ekonomiczne* (poprawnie: *względy gospodarcze* lub *względy ekonomiczne*)

* *blahe i nieważne wydarzenie* (poprawnie: *blahe wydarzenie* lub *nieważne wydarzenie*)

❖ naużywania wyrazów zapożyczonych, np. *fundamentalny, partycypować*.

Takie modne ozdobniki da się łatwo zastąpić wyrazami polskimi: *fundamentalny*-podstawowy, *partycypować*-uczestniczyć.

❖ błędnego używania słów podobnie brzmiących, np. *Moja ciocia adaptowała dziecko*. (poprawnie: *Moja ciocia adoptowała dziecko*.)

❖ używania form gwarowych, np. *chodźta, łapta* (poprawnie: *chodźcie, łapcie*)

❖ naruszenia łączliwości wyrazów, np. *Odnieść porażkę*. (poprawnie: *Ponieść porażkę*.)

Zapamiętaj:

- ponieść (nie: *odnieść*) porażkę, straty.

- odnieść, osiągnąć sukces.

Uwaga

Należy:

- posługiwać się neologizmami polskimi, np. *promieniotwórczy* zamiast *radiotwórczy*.
- Unikać słów obcych, których zapożyczenie było bezpodstawne, wynikało z chęci zaimponowania innym, np. *cool* zamiast *świetnie*.

Trening czyni mistrza.

Quiz wiedzy z poprawności leksykalnej

<https://learningapps.org/display?v=poj2ao79320>

1. Ta historia

a) jest oparta na faktach autentycznych.

b) jest oparta na faktach.

2. To był:

a) efektywny wysiłek.

b) efektowny wysiłek.

3. Proszę:

a) cofnąć się do tyłu.

b) cofnąć się.

4. Podczas ostatniego meczu:

a) ponieśliśmy porażkę.

b) odnieśliśmy porażkę.

5. W bieżącym roku szkolnym planowana jest:

a) dalsza kontynuacja programu.

b) kontynuacja programu.

6. Rozkwit renesansu w Polsce zawdzięczamy wpływow:

a) włoszczyzny przywiezionej przez królową Bonę.

b) włoskim.

7. Dane dotyczące zachorowań:

a) na dzień dzisiejszy.

b) dzisiaj lub na dzisiaj.

8. Lekarz poinformował:

a) o poprawie i polepszeniu zdrowia.

b) o poprawie zdrowia.

9. Tata

a) zaadaptował poddasze na mieszkanie.

b) zaadoptował poddasze na mieszkanie.

10. Opowiadanie kolegi

a) było bardziej ciekawsze.

b) było ciekawsze.

11. Ze względu na schorzenia skóry otrzymał skierowanie do

a) dermatologa.

b) pulmonologa.

12. To było dla mnie:

a) błahe i nieważne wydarzenie.

b) błahe wydarzenie.

13. Po 2-tygodniowej podróży

a) wrócił do domu.

b) wrócił z powrotem do domu.

14. Mój kolega:

a) poprawił się na lepsze.

b) zmienił się na lepsze.

15. Obchody miały:

a) znaczenie społeczne.

b) rangę i znaczenie społeczne.

16. Z radości

a) podskoczył do góry.

b) skoczył do góry.

17. Projekt uzyskał:

a) aprobatę.

b) pozytywną aprobatę.

18. Wykład dotyczył tematyki:

a) międzynarodowej.

b) wzajemnych stosunków między narodami.

19. Na przyjęciu urodzinowym było:

a) świetnie.

b) cool.

20. Czy możesz to:

a) ściśle sprecyzować?

b) sprecyzować?